

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

**Verslag van de 98ste zitting van de
Internationale Arbeidsconferentie**

(Genève, 3 – 19 juni 2009)

Colofon

Projectnaam	98 ^{ste} zitting van de Internationale Arbeidsconferentie (IAC)
Projectnummer	Niet van toepassing
Versienummer	1
Onze referentie	IZ/IA/2009/
Locatie	N:\Organisaties\ILO\Gremia\ILC\ILC 2009\Verslag\Verzenden aan L&A\EINDVERSLAG ILC 2009 1.doc
Projectleiders	
Contactpersoon	R. van Wissen <i>Projectsecretaris</i> T 070 333 48 62 RvWissen@minszw.nl Directie Internationale Zaken Afdeling Internationale aangelegenheden
Bijlagen	
Auteurs	

Inhoud

Deel I

Inleiding / agenda

- 1.1 Inleiding en samenvatting
 - 1.1.1 Speech Minister P.H. Donner, 16 juni 2009
 - 1.1.2 Samenstelling Koninkrijksdelegatie
- 1.2 Agenda van de Internationale Arbeidsconferentie 2009 (98ste zitting)
- 1.3 Agenda voor de Internationale Arbeidsconferentie 2010 (99ste zitting)

Deel II

Behandeling vaste onderwerpen

- 2.1a Rapporten van de voorzitter van de Beheersraad
- 2.1b Global report in het kader van de follow-up van de IAO declaratie inzake fundamentele principes en rechten op het werk, thema 2009: gedwongen arbeid en slavernij
- 2.2 Programma- en budgetvoorstellen en andere aangelegenheden
- 2.3 Comité inzake de toepassing en naleving van verdragen en aanbevelingen
 - 2.3.1 Lijst individuele gevallen
 - 2.3.2 EU / IMEC verklaringen
 - 2.3.3 ILO conclusies Birma

Deel III

Behandeling onderwerpen door de Beheersraad op de agenda geplaatst

- 3.1 HIV/AIDS op de werkplek
 - 3.1.1 Voorgestelde conclusies HIV/AIDS op de werkplek
- 3.2 *Gender equality* in het hart van *decent work*
 - 3.2.1 EU / IMEC verklaringen
 - 3.2.2 Resolutie *Gender equality* in het hart van *decent work*
 - 3.2.3 Conclusies *Gender equality* in het hart van *decent work*
- 3.3 Comité over de crisis (committee of the Whole)
 - 3.3.1 *Global Jobs Pact*

DEEL I

INLEIDING / AGENDA

1.1 INLEIDING EN SAMENVATTING

1.1 Inleiding en samenvatting

Algemeen

De 98e zitting van Internationale Arbeidsconferentie (IAC) van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) vond plaats van 3 - 19 juni 2009. Als voorzitter van de Conferentie werd gekozen: de heer K. Houssain, minister van Arbeid en Werkgelegenheid en de Expatriates, Welzijn en Overzeese Werkgelegenheid (Bangladesh). Tot vice-voorzitter werd gekozen de heer Tito Palma Caicedo, plaatsvervangend minister van Arbeid en Werkgelegenheid van Ecuador namens de overheden, de heer Allam (Egypte) namens de werkgevers en de heer Zellhoefer (United States) namens de werknemers.

De heer Palacios de Rioja (Venezuela) trad op als voorzitter van de regeringsgroep, terwijl de heer Funes de Rioja (Argentinië) en de heer Trotman (Barbados) optraden als voorzitters van respectievelijk de werkgevers - en de werknemersgroep.

De tripartiet samengestelde Koninkrijksdelegatie bestond uit vertegenwoordigers van Nederland en de Nederlandse Antillen. Gedelegeerden van de Nederlandse overheid waren drs. L.C. Beets, directeur Internationale Zaken bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en mevrouw mr. drs. S. Terstal MA, plaatsvervangend gevolmachtigd ambassadeur bij de Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden te Genève.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de heer P.H. Donner, sprak op 16 juni 2009 de plenaire vergadering toe (zie bijlage 1.1.1). De heer Franken en de heer Elzinga, beiden lid van de Eerste Kamer, en mevrouw Vermeij en de heer Koppejan, beiden lid van de Tweede Kamer, bezochten de IAC op 9, 10 en 11 juni 2009.

De samenstelling van de Koninkrijksdelegatie is opgenomen in bijlage 1.1.2.

Inhoud

Hoofdstuk van de IAC was dit jaar de financiële crisis en hoe de ILO kan bijdragen aan de beslechting ervan. In de plenaire zittingen van de IAC is gediscussieerd over de rapporten van de voorzitter van de Beheersraad en van DG Somavia. Het rapport van DG Somavia *"Tackling the Global Jobs Crisis, Recovery through Decent Work Policies"* betreft de financiële, economische en sociale crisis, en meer specifiek het voorstel van een Global Jobs Pact om bij te dragen aan de bestrijding ervan. Hierover is uitgebreid gediscussieerd in het Committee of the Whole (zie hierna).

Het thema van het *global report* in het kader van de follow-up van de Verklaring over fundamentele principes en rechten op het werk, was dit jaar uitbanning van gedwongen arbeid en slavernij. Het rapport *'The Cost of Coercion'* schetst een wereldwijd beeld van de ontwikkelingen in de praktijk betreffende de uitbanning van gedwongen arbeid en slavernij.

Het rapport kon rekenen op brede waardering en steun.

In het *Comité inzake de toepassing en naleving van verdragen en aanbevelingen* werd, als ieder jaar, een speciale zitting gewijd aan de naleving door *Birma* van Verdrag nr. 29 (dwangarbeid). De meeste sprekers gingen in hun interventies in op de recente arrestatie van Dawn Aung San Suu Kyi. Zij spraken hun bezorgdheid uit over haar proces en riepen op tot haar onmiddellijke vrijlating. Het werk van de IAO *Liaison Officer* werd ondersteund en gewaardeerd en de tweede verlenging van het klachtenmechanisme met 12 maanden (na maart 2009) werd breed verwelkomd. De meeste sprekers spraken hun bezorgdheid uit over het feit dat veel burgers die werken als facilitators in het kader van het IAO klachtenmechanisme, onlangs zijn veroordeeld

tot lange gevangenisstraffen. Voorts werd Birma/Myanmar opgeroepen om de wetgeving in conformiteit te brengen met Verdrag no. 29.

Ook *Wit-Rusland* werd opnieuw in het comité besproken. Het niet in vrijheid opereren van vakbonden in Wit-Rusland is al jaren onderwerp van discussie binnen de IAO. Hoewel er sprake is van voortgang, sprak het comité haar zorg uit dat de veranderingen van de regering vooral cosmetisch zouden blijven en verzocht de regering om een duidelijk actieplan en tijdsplan te maken voor de volledige implementatie van de aanbevelingen van de IAO onderzoekscommissie.

Zimbabwe werd dit jaar niet besproken in het comité van het schenden van arbeidsrechten in afwachting van de bevindingen van de IAO onderzoekscommissie. Deze commissie zal naar verwachting dit jaar afreizen naar Zimbabwe.

Colombia werd opnieuw besproken in het comité. Het comité verwelkomde de voortgaande inspanningen van de regering, die onder meer hebben geleid tot resultaat in het bestrijden van geweld en straffeloosheid. Het comité sprak echter ook haar zorg uit over het lage aantal veroordelingen. Het concludeerde dat verdere maatregelen nodig waren om naleving van het verdrag te versterken.

De algemene discussie is dit jaar gewijd aan het onderzoek naar veilig en gezond werken. De IAO heeft onderzoek gedaan naar Verdrag nr. 155, de bijbehorende aanbeveling nr. 164 en het Protocol bij het Verdrag (2002). Het merendeel van de sprekers benadrukten het belang van veilig en gezond werken in tijden van economische crisis. Ook spraken de meeste sprekers hun zorg uit over het mogelijke onder druk staan van Arbo-normen als gevolg van de economische crisis.

Tijdens de zitting van het *Financiële comité* werd het Programme & Budget 2010-2011 besproken en aangenomen. Aangezien de onderhandelingen over de inhoud en hoogte van het budget reeds in maart 2009 waren gevoerd, beperkten de besprekingen van het financiële comité zich met name tot herhaling van eerder geuite verklaringen. In het Comité over de financiële en economische crisis (Committee of the Whole) is uitgebreid gesproken over het Global Jobs Pact dat door de IAC is aangenomen. Het Global Jobs Pact is een ILO resolutie en stelt een aantal principes voor herstelplannen en ontwikkeling voor. Hierin wordt o.a. opgeroepen om werkgelegenheid centraal te stellen, protectionisme af te wijzen, fundamentele arbeidsstandaarden te handhaven en de lange termijnuitdagingen niet uit het oog te verliezen. Het plaatst de Decent Work Agenda (DWA) in het kader van de crisis en geeft aan welke beleidsopties ILO lidstaten vrijblijvend kunnen hanteren in hun aanpak van de crisis.

In het Comité *HIV/AIDS in the world of work* is een eerste lezing geweest van een concept aanbeveling die tijdens de IAC 2010 nader bediscussieerd wordt en aangenomen dient te worden. De door Nederland van belang geachte punten, zoals geen discriminatie op basis van (vermeende) HIV-status of op basis van het behoren bij een groep met (vermeende) kenmerken en het recht op geheimhouding voor alle werknemers en sollicitanten, zijn in de concept aanbeveling terug te vinden.

In het *Gender Comité* stond na bijna 25 jaar *gender* weer op de agenda van de Internationale Arbeidsconferentie. De uitdagingen die toen werden geconstateerd blijken nog steeds relevant. Aan de hand van de discussie vragen uit het rapport '*Gender equality at the heart of Decent Work*' is in het verslag van het Comité aangegeven met welke onderwerpen de ILO, overheden, werkgevers en werknemers zich de komende jaren moeten gaan bezighouden.

1.1.1 SPEECH MINISTER P.H. DONNER, 16 JUNI 2009

1.1.2 SAMENSTELLING VAN DE KONINKRIJKSDELEGATIE

1.1.2 Samenstelling van de Koninkrijksdelegatie

MINISTERS ATTENDING THE CONFERENCE

Mr. DONNER, Piet Hein, Minister of Social Affairs and Employment

Accompanied by:

MR. MESSCHAERT, Edmond, Spokesperson, Communication Directorate, Ministry of Social Affairs and Employment

Mr. VAN EENENNAAM, Boudewijn, Permanent Representative, Geneva

GOVERNMENT DELEGATES (G)

Mr. BEETS, Lauris, Director International Affairs, Ministry of Social Affairs and Employment

Ms. TERSTAL, Susanna, Deputy Permanent Representative, Permanent Representation of the Kingdom of The Netherlands

SUBSTITUTE DELEGATES

Mr. BEL, Wim, Deputy Director International Affairs, Ministry of Social Affairs and Employment

Mr. DRIESSEN, Edo, First Secretary, Permanent Mission, Geneva

ADVISORS

Mr. AADROUN, Mohamed, Policy Advisor, Ministry of Social Affairs and Employment

Ms. KLINKERT, Els, Policy Advisor, Ministry of Foreign Affairs

Ms. PISO, Inge, Policy Advisor, Ministry of Social Affairs and Employment

Ms. ROELOFS, Maartje, Policy Advisor, Ministry of Social Affairs and Employment

Ms. VAN SCHAIK, Marije, Policy Advisor, Ministry of Social Affairs and Employment

Ms. WIDERA, Ghislaine, Policy Advisor, Ministry of Social Affairs and Employment

OTHER PERSONS ATTENDING THE CONFERENCE (G)

Ms. BARLEBEN, Edda, for special event WDA CL

Mr. BRANDS, Ronald, Expert advisor

Mr. ELZINGA, Arthur, Member of Parliament

Ms. FLEMING, Yvette, Expert advisor

Mr. FRANCKEN, Ferdinand, Policy Advisor, Ministry of Foreign Affairs

Mr. FRANKEN, Hans, Member of Parliament

Ms. GRILK, Marianne, Policy Advisor, Ministry of Social Affairs and Employment

Mr. KOPPEJAN, Ad, Member of Parliament

Mr. LEYENAAR, Peter, Permanent Mission, Geneva

Mr. DE RUITER, Peter, for special event WDA CL

Ms. VERMEIJ, Roos, Member of Parliament

Ms. VAN WISSEN, Rianne, Ministry of Social Affairs and Employment

Ms. VOSKUIL, Annan, Observer

EMPLOYERS DELEGATE (E)

Mr. RENIQUE, Chiel, Head of Education and Training Department, Confederation of Netherlands Industry and Employers VNO-NCW

SUBSTITUTE DELEGATE

Mr. VAN DEN BRAAK, Jan Willem, Permanent delegate at EU Brussels Confederation of Netherlands Industry and Employers VNO-NCW

EMPLOYERS ADVISORS

Ms. VAN EMBDEN ANDRES, Loes, senior advisor, Confederation of Netherlands Industry and Employers VNO-NCW

Mr. DE KONING, Bob, senior advisor, Confederation of Netherlands Industry and Employers VNO-NCW

OTHER PERSONS ATTENDING THE CONFERENCE (E)

-

WORKERS DELEGATE (W)

Ms. VRIELING, Margreet, Policy Advisor, National Federation of Christian Trade Unions in the Netherlands (CNV)

SUBSTITUTE DELEGATE

Ms. VAN WEZEL, Annie, Policy Advisor, Netherlands Trade Union Confederation (FNV)

WORKERS ADVISORS

Ms. VAN WESTERLAAK, Lucia, Policy Advisor, Netherlands Trade Union Confederation (FNV)

Ms. KRAAMWINKEL, Margriet, Policy Analyst, Netherlands Trade Union Confederation (FNV)

OTHER PERSONS ATTENDING THE CONFERENCE (W)

Ms. JONGERIUS, Agnes, President, Confederation of Netherlands Trade Unions (FNV)

Mr. PAAS, Rene, President, National Federation of Christian Trade Unions in the Netherlands (CNV)

Mr. VAN VELZEN, Emile, manager, National Federation of Christian Trade Unions in the Netherlands (CNV)

GOVERNMENT DELEGATE OF THE NETHERLANDS ANTILLES

Ms. ELS, Virlene, Policy Advisor, International Labour Affairs

WORKERS DELEGATE OF THE NETHERLANDS ANTILLES

Mr. IGNACIO, Roland, President of CGTC Curacao Netherlands Antilles

EMPLOYERS DELEGATE OF THE NETHERLANDS ANTILLES

Mr. THUIS, Ruud, Chamber of Commerce, Curacao Netherlands Antilles

GOVERNMENT DELEGATE OF ARUBA

-

WORKERS DELEGATE OF ARUBA

-

EMPLOYERS DELEGATE OF ARUBA

-

1.2 AGENDA VAN DE INTERNATIONALE ARBEIDSCONFERENTIE 2009

(98STE ZITTING)

1.2 Agenda van de Internationale Arbeidsconferentie van 2009 (98ste zitting)

Vaste onderwerpen

- 2.1 (a) - Rapporten van de Voorzitter van de Beheersraad en van de Directeur-Generaal
- (b) - Global report in het kader van de follow-up van de IAO declaratie, thema 2009: gedwongen arbeid en slavernij

2.2 Programma- en budgetvoorstellen en andere aangelegenheden

2.3 Comité inzake de toepassing en naleving van verdragen en aanbevelingen

Behandeling onderwerpen door de Beheersraad op de agenda geplaatst

3.1 HIV/AIDS op de werkplek

3.2 *Gender equality* in het hart van *decent work*

3.3 Comité over de crisis (committee of the Whole)

1.3 AGENDA VOOR DE INTERNATIONALE ARBEIDSCONFERENTIE 2010

(99STE ZITTING)

1.3 Agenda voor de Internationale Arbeidsconferentie 2010 (99ste zitting)

Vaste Onderwerpen

- 2.1 (a) - Rapport van de Directeur-Generaal
(b) - *Global Report* in het kader van de follow-up van de Declaratie over fundamentele principes en rechten op het werk; thema 2010: Child labour
- 2.2 Programma- en budgetvoorstellen en andere aangelegenheden
- 2.3 Informatie en rapporten inzake de toepassing en naleving van verdragen en Aanbevelingen:
 - 2.3.1 - Rapport van het Comité van Deskundigen dat toeziet op de naleving van Verdragen en Aanbevelingen
 - 2.3.2 - Rapport m.b.t. algemeen onderzoek over de Verdragen
 - 2.3.3 - Rapport met informatie over ratificaties en normgerelateerde activiteiten

Behandeling onderwerpen door de Beheersraad op de agenda geplaatst

- 3.1 Decent work voor huishoudelijk personeel (standard setting – eerste discussie)
- 3.2 HIV/AIDS op de werkplek (tweede discussie – aannemen van een Aanbeveling)
- 3.3 *Recurrent discussion* over het strategische doel werkgelegenheid
- 3.4 Evaluatie van de werking van het mechanisme van de follow up 1998 ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work.

DEEL II

BEHANDELING VASTE ONDERWERPEN

2.1 (A) RAPPORTEN VAN DE VOORZITTER VAN DE BEHEERSRAAD

**2.1 (B) - GLOBAL REPORT IN HET KADER VAN DE FOLLOW-UP VAN DE
DECLARATIE OVER
FUNDAMENTELE PRINCIPES EN RECHTEN OP HET WERK; THEMA 2009:
UITBANNING VAN GEDWONGEN ARBEID EN SLAVERNIJ**

2.1 (b) - Global Report in het kader van de follow-up van de Declaratie over fundamentele principes en rechten op het werk; thema 2009: uitbanning van gedwongen arbeid en slavernij; *The Cost of Coercion*.

Dit jaar wordt in het Global Report '*The Cost of Coercion*' een wereldwijd beeld geschetst van de ontwikkelingen in de praktijk betreffende de uitbanning van gedwongen arbeid en slavernij. Het rapport laat de basistrends zien van de afgelopen 4 jaar inclusief de belangrijkste patronen en geografische spreiding van gebruik van gedwongen arbeid, de politieke respons daarop en presenteert de belangrijkste uitdagingen voor de komende jaren.

Discussie

De bespreking van het Global Report bestaat uit een algemene discussie waarin de lidstaten tripartiet commentaar op het rapport hebben gegeven. Veel van de sprekers, waar onder Nederland, uiten steun en waardering voor het rapport en geven aan wat er op nationaal en regionaal niveau aan activiteiten is gebeurd. Nederland heeft haar volledige steun uitgesproken ten aanzien van de inhoud, inclusief het voorgestelde actieprogramma.

Nederland steunt internationale samenwerking gebaseerd op wereldwijde, coherente en multidisciplinaire benadering.

De werkgevers verwelkomen de toenemende wereldwijde erkenning van dwangarbeid als probleem. Ook wijzen zij op enkele ontwikkelingen in het bestrijden én criminaliseren van dwangarbeid, zoals de belangrijke rol van de overheid, de uitdijende rol van de inspectiediensten en de betrokkenheid van religieuze leiders. Tot slot wordt gewaarschuwd dat een teruggang in de samenwerking met de IAO en een te uitgebreide discussie over de definitie van dwangarbeid een bedreiging kunnen zijn voor vooruitgang in de komende vier jaar.

De werknemers verwelkomen en onderschrijven het standpunt van de werkgevers. De werknemers wijzen erop dat dwangarbeid ook in de publieke sector voorkomt. Zij stellen voor de volgende elementen toe te voegen aan het actieplan: gevaar van ongeregistreerde uitzendbureaus, technische ondersteuning lidstaten preventieve bestrijding dwangarbeid in de context van de crisis en een duidelijk verband tussen dwangarbeid en andere fundamentele arbeidsnormen in het actieplan.

2.2 PROGRAMMA- EN BUDGETVOORSTELLEN EN ANDERE AANGELEGENHEDEN

2.2 Programma- en budgetvoorstellen en andere aangelegenheden

Tijdens de 98ste Internationale Arbeidsconferentie (IAC) wordt het ILO Programma en Budget (P&B) aangenomen voor het biennium 2010-2011. Omdat de onderhandelingen over de inhoud en hoogte van het budget reeds in maart zijn gevoerd, beperken de besprekingen van het financiële comité zich met name tot herhaling van eerder geuite verklaringen.

Het voorgestelde P&B is gericht op het vinden van een compromis tussen de noodzaak om te reageren op de financiële crisis enerzijds, en de budgetrestricties van overheden anderzijds. Daarom stelt het P&B slechts een nominale stijging van 4,3% van het reguliere budget voor, hetgeen neerkomt op een reële nulgroei (ZRG). Dit is door Nederland verwelkomd. Tegelijkertijd gaat het P&B uit van een beduidende stijging van de vrijwillige bijdragen.

Werkgevers leggen vooral de nadruk op de behoefte aan meer ondersteuning voor ondernemingen. Zij vinden onder meer dat regionale prioriteiten te algemeen gesteld zijn en dat het basiswerk van de ILO niet voldoende verankerd is in het reguliere budget. Bovendien komen de Verklaring van 2008 en een concreet antwoord op de financiële crisis in het P&B onvoldoende tot uiting. Werkgevers vragen met name om meer aandacht voor werkgelegenheid

Werknemers zijn het er niet mee eens dat de arbeidsstandaarden (de eerste pijler van de Decent Work Agenda) minder geld krijgt toegekend dan de andere pijlers. Voorts tonen de werknemers zich bezorgd over het toenemende belang van de vrijwillige bijdragen aan de organisatie en beklagen zij zich over de allocatie van middelen binnen de pijler arbeidsstandaarden. Deze middelen gaan voor het grootste deel naar kinderarbeid. Slechts een kwart hiervan gaat naar de andere standaarden.

Overheden (waaronder IMEC) uiten onder meer hun zorgen over de grote bedragen aan vrijwillige bijdragen die in het P&B verondersteld worden, maar waarvan onzeker was of deze ook zouden worden toegezegd. Andere overheden verwelkomen het strategische raamwerk van het P&B, alsook de verhoging van het budget voor de regio's. Onder meer Nederland vraagt of de ILO werkelijk zes veldkantoren in Europa nodig heeft.

Verder is een aantal overheden van mening dat de kosten nog verder omlaag kunnen worden gebracht en plaatst vraagtekens bij de hoogte van de inflatieberekening. De ILO koopt voorafgaand aan elk biennium een aanzienlijk bedrag in om zich te vrijwaren van de gevolgen van toekomstige wisselkoersfluctuaties. ILO doet dit altijd op het laatste moment. De wisselkoers is tijdens de IAC gecorrigeerd.

2.3 COMITÉ INZAKE DE TOEPASSING EN NALEVING VAN VERDRAGEN EN AANBEVELINGEN

2.3 Comité inzake de toepassing en de naleving van verdragen en aanbevelingen

In dit comité wordt de toepassing en naleving van verdragen en aanbevelingen van de IAO besproken. Leidraad hierbij is het rapport van het IAO Comité van Deskundigen. Het comité inzake de toepassing en naleving van verdragen en aanbevelingen koos Sergio Paixão Pardo (regering, Brazilië) tot voorzitter en Ed Potter (werkgever, Verenigde Staten) en Luc Cortebeeck (werknemer, België) als vice-voorzitters. Christiaan Horn (regering Namibië) was opnieuw rapporteur.

Het rapport van het comité bestaat uit drie onderdelen.

Deel I: algemene beschouwingen

Hierin komen algemene vraagstukken met betrekking tot internationale arbeidsnormen aan de orde.

Werkmethodes van het comité

Er werd gediscussieerd over de werkmethodes van het comité, waaronder de criteria voor selectie van de individuele gevallen die tijdens de conferentie worden besproken. Deze criteria zijn o.a. het commentaar van de IAO Deskundigen, de kwaliteit van het antwoord van een regering of het ontbreken van een antwoord, de ernst en het voortduren van de tekortkomingen, de urgentie van de situatie en het commentaar van de sociale partners. Ook eerdere discussies in het conferentiecomité en het feit of een kwestie in een speciale paragraaf was opgenomen spelen mee bij het selecteren van de individuele gevallen door het comité.

De werknemers stelden dat de lijst van individuele gevallen niet geheel voldeed aan hun wensen. Zij spraken hun teleurstelling uit over het feit dat zij slechts 17 zaken konden selecteren dit jaar vanwege het ongebruikelijke hoge aantal van 8 zaken met dubbele voetnoten. Zaken die door de IAO-deskundigen met dubbele voetnoot worden aangemerkt, moeten worden besproken. Dit beperkt de keuze van het conferentie comité tot 17 zaken. Daarnaast hadden de werknemers graag gevallen op de lijst gezet waarin er sprake is van werkelijke voortgang. Dat was door de vele zaken met dubbele voetnoot niet mogelijk.

Voorts spraken de werknemers hun grote teleurstelling uit dat de zaak van Japan niet op de lijst was gezet. Het IAO Comité van Deskundigen heeft hier sinds 1996 opmerkingen over gemaakt. De werknemers begrepen niet dat zowel de werkgevers als de Japanse regering deze zaak weigeren te bespreken. Dit was één van de laatste mogelijkheden om de troostmeisjes te rehabiliteren. Als deze vrouwen niet worden gerehabiliteerd, zal dit volgens de werknemers de geloofwaardigheid van de IAO aan tasten.

De werkgevers constateerden dat een grotere diversificatie nodig was in de gevallen die werden besproken. Op de 10^e verjaardag van Verdrag nr. 182 (kinderarbeid) waren zij van mening dat een groter aantal gevallen had moeten worden besproken waarin sprake was van schending van dit verdrag. In dit kader is het enige land dat de werkgevers graag op de lijst hadden gezien, Oezbekistan, in verband met kindarbeid in de katoenindustrie. Oezbekistan kan echter niet worden besproken omdat de regering van Oezbekistan niet aanwezig was op de conferentie.

IMEC (waaronder Nederland) sprak waardering uit voor de aanpassingen in de werkmethodes. In het bijzonder sprak IMEC waardering uit voor de vroege verzending van de voorlopige lijst van gevallen van de regeringen. Punt van zorg bleef echter de kwestie van *timemanagement*. De regels hieromtrent waren gedurende de IAC 2008

niet goed toegepast. Dit had geresulteerd in erg lange avondsessies. Dit was onacceptabel voor zowel de leden van het comité als de regeringen wiens zaak werd besproken, aangezien zij recht hebben op alerte toehoorders. De interventie van IMEC is opgenomen in bijlage 2.3.3.

Algemene discussie over gezond en veilig werken

De algemene discussie werd dit jaar gewijd aan het onderzoek naar gezond en veilig werken. De IAO heeft onderzoek gedaan naar Verdrag 155 en de bijbehorende Aanbeveling nr. 164 en het bijbehorende protocol uit 2002. Het verdrag, de aanbeveling en protocol hebben betrekking op arbeidsveiligheid en gezondheid. Het verdrag verplicht lidstaten tot het formuleren van samenhangend beleid ten aanzien van arbeidsveiligheid, gezondheid en het werkmilieu. Doel van dit beleid is het voorkomen van ongevallen en schade aan de gezondheid tijdens het werk door te voorkomen.

De werkgevers meenden dat gezond en veilig werken een kernthema van de IAO is. Sociale dialoog speelt hierin een belangrijke rol. Het is ook een kerntaak voor werkgevers. Werkgevers hebben een verantwoordelijkheid voor een veilige en gezonde werkomgeving. De beste manier om dit te bereiken is preventie. Preventie vraagt echter samenwerking van alle betrokken partijen: regeringen, werknemers en werkgevers. Hoewel er voortgang is op het gebied van arbeidsomstandigheden waren de werkgevers het eens met het IAO Comité van Deskundigen dat de wereldwijde situatie nog niet optimaal is. Er waren vooral nog mogelijkheden tot verbeteringen in het midden- en kleinbedrijf waarin de meerderheid van de werknemers werkt. Ook de informele economie is een uitdaging op dit gebied. In sommige ontwikkelingslanden werkt 90% van de beroepsbevolking in de informele economie. Er zouden manieren moeten worden gevonden om de informele economie te formaliseren.

Werknemers waren bezorgd voor de gevolgen van de financiële en economische crisis voor de arbonormen. De crisis werd vaak als excuus gebruikt om te bezuinigen op maatregelen voor gezond en veilig werken. Daarnaast gaven werknemers aan dat toepassing van de nationale wetgeving in de informele economie de grootste uitdaging was voor veel landen. Overheden zouden moeten worden aangemoedigd programma's te formuleren om de werknemers in de informele economie te beschermen.

Verschillende regeringen gaven aan het belang van Verdrag 155 en van goed toezicht door arbeidsinspecties (Verdrag 81). Ook werd gewezen op het belang van de verzameling van objectieve statistische data over arbeidsongevallen. Dit werd aangehaald door werknemers en werkgevers. Vertegenwoordigers van ontwikkelingslanden gaven aan zich zorgen te maken over de groei van de informele economie door de crisis. De uitdaging is om ook de gezondheid en veiligheid van werknemers in de informele economie te garanderen.

De Golfstaten gaven aan dat zij bezig zijn met een geüniformeerde codes en code van normen voor de regio. Canada en een aantal andere landen gaven aan dat hun wetgeving weliswaar voldeed aan Verdrag 155, maar dat zij het verdrag te prescriptief en te rigide vonden. Het verdrag verplicht in hun ogen teveel tot wetgeving en laat te weinig over aan sociale partners. De Scandinavische landen gaven aan dat bij de sociale partners de kennis en expertise zat over arbonormen en dat zij dan ook betrokken moesten worden in de uitwerking daarvan. VK ondersteunde dit en gaf een overzicht van hun arbeidsomstandigheden beleid.

Deel 2: de toepassing en de naleving van verdragen en aanbevelingen

In deze categorie zijn landen behandeld die hun rapportageverplichtingen niet zijn nagekomen.

Naast bovenstaande categorie wordt aan de hand van het rapport van het Deskundigencomité ieder jaar in overleg tussen werknemers en werkgevers een zogenoemde 'lijst' vastgesteld van individuele gevallen (zie bijlage 2.3.1). Deze lijst bevatte dit jaar 25 landen, waarvan de meeste gevallen – zoals gebruikelijk – betrekking hadden op de Verdragen 87 en 98 (vakbondsvrijheid en collectief onderhandelen). Zimbabwe werd dit jaar niet besproken in afwachting van de bevindingen van de IAO onderzoekscommissie, die naar verwachting dit najaar naar Zimbabwe zal afreizen.

Colombia (Verdrag nr. 87 – vakbondsvrijheden)

De regering van Colombia benadrukte vooruitgang en inspanningen ter verbetering van de situatie en bestrijding van straffeloosheid.

De werknemers waren uiterst kritisch. Ze wezen op de militarisering en het voortdurende geweld tegen vakbondsleden. De inspanningen van de regering werden erkend, maar niet als bevredigend gezien. Er werd weinig resultaat bereikt en de regering wierp een rookgordijn op om dit te maskeren. De werkgevers spraken van positieve ontwikkelingen en waardering voor de inzet van de regering. Ondanks het feit dat nog veel gedaan moest worden, waren er veel positieve ontwikkelingen.

Namens de EU werd een verklaring afgelegd (zie bijlage 2.3.2) waarin de inspanningen van de regering werden erkend en zorg werd uitgesproken over het voortgaande geweld en de straffeloosheid.

Het comité concludeerde dat snelle maatregelen nodig waren om naleving van het verdrag te versterken, er werd zorg uitgesproken over het voortgaande geweld en straffeloosheid, maar er werd ook gewezen op de significante inspanningen van de Colombiaanse regering.

Voorts werden onder andere besproken:

Wit-Rusland (Verdrag nr. 87 en 98 – vakbondsvrijheden; collectief onderhandelen)

Dit jaar moest Wit-Rusland opnieuw voor het comité verschijnen wegens schendingen van verdrag 87.

De regering stelde aan de aanbevelingen van de ILO te hebben voldaan. Zij verwezen naar het in juni 2008 gehouden seminar in samenwerking met de ILO. Daarnaast heeft de regering met sociale partners een overeenkomst gesloten in december 2008.

Vervolgens is er een tripartiete seminar georganiseerd over de implementatie van de aanbevelingen van de IA) onderzoekscommissie. Sociale partners toonden zich voorzichtig positief over de vooruitgang, maar spraken hun bezorgdheid uit over dat de vooruitgang niet slechts procedureel en procesmatig moet zijn. Er moet ook sprake zijn van substantiële vooruitgang.

Namens de EU werd een verklaring uitgesproken (bijlage 2.3.2) waarin de EU enige positieve ontwikkelingen zag, maar tegelijkertijd alle betrokkenen aanmoedigde hun werkzaamheden en samenwerking te versterken.

Het comité concludeerde dat de regering wel degelijk de nodige stappen had gezet, die als ze zouden worden doorgezet kunnen leiden tot daadwerkelijke vooruitgang. Het comité uitte echter zijn bezorgdheid dat de voortgang zuiver procedureel en procesmatig is. Het comité vroeg Wit-Rusland daarom om een duidelijk, aan tijd gebonden stappenplan voor de volledige implementatie van alle aanbevelingen van de IAO onderzoeksmissie.

Deel 3: de speciale zitting over de naleving door Birma/Myanmar van Verdrag nr. 29
Zoals gebruikelijk, stond Birma tijdens de IAC op het programma voor schendingen van verdrag 29 (*dwangarbeid*).

De meeste sprekers gingen in hun interventies in op de recente arrestatie van oppositieleidster Dawn Aung San Suu Kyi en riepen op tot haar onmiddellijke vrijlating. Het werk van de IAO *Liaison Officer* werd ondersteund en gewaardeerd en de tweede verlenging van het klachtenmechanisme met 12 maanden (na maart 2009) werd breed verwelkomd. Echter, Birma/Myanmar werd opgeroepen tot een publiekelijk statement van de hoogste autoriteiten waarin zij zich uitspreken tot een verbod op het gebruik van dwangarbeid en strafrechtelijke sancties. Voorts spraken verschillende regeringen hun teleurstelling uit dat de nieuwe grondwet van Birma/Myanmar geen duidelijk verbod op dwangarbeid bevatte. Birma/Myanmar werd opgeroepen een pro-actievere houding aan te nemen en de aanbevelingen van de IAO-comité van Deskundigen te volledig te implementeren. De EU sprak een verklaring uit (bijlage 2.3.3) langs deze lijnen. Het comité concludeerde dat de regering weliswaar enigszins samenwerkte met de IAO in het kader van het klachtenmechanisme maar dat de regering ook nog de nodige stappen moest zetten. Geen enkele van de aanbevelingen van de onderzoekscommissie was geïmplementeerd en vooral het leger zette nog steeds dwangarbeid in. Het comité constateerde dat het klachtenmechanisme nog functioneerde, maar dat het straffen van plegers van dwangarbeid in het algemeen niet onder het strafrecht was gebracht, waardoor het leger vrijuit ging. Er werd opnieuw grote zorg geuit over het gevangen houden van mensen die hun recht op vrije meningsuiting en van vereniging wilden gebruiken. Met name de aanhoudingen en veroordelingen van mensen die werkten als facilitators onder het klachtenmechanisme baarde het comité grote zorgen. Het comité riep de regering opnieuw op gevolg te geven aan de aanbevelingen van de onderzoekscommissie.

2.3.1 LIJST INDIVIDUELE GEVALLEN

2.3.2 EU / IMEC VERKLARINGEN

2.3.3 ILO CONCLUSIES BIRMA

DEEL III

BEHANDELING ONDERWERPEN DOOR DE BEHEERSRAAD OP DE AGENDA GEPLAATST

3.1 HIV/AIDS OP DE WERKPLEK

3.1 HIV/AIDS op de werkplek

Sinds het ontstaan van UNAIDS is de ILO actief op het terrein van HIV/AIDS en motiveert overheden en sociale partners om actie te ondernemen om de aidsepidemie terug te dringen. Dit heeft onder andere geresulteerd in een 'ILO code of practice on HIV/AIDS and the world of work' in 2001. Dit is een handleiding voor bedrijven, vakbonden, organisaties en overheden hoe om te gaan met HIV/AIDS op de werkvloer. Deze wordt wijd verbreid toegepast.

Om het onderwerp hoger op de agenda te zetten, gecoördineerde actie te stimuleren en de Code of Practice met grotere daadkracht uit te voeren heeft de Beheersraad in maart 2007 besloten om 'HIV/AIDS and the world of work' op de agenda van de 98e sessie van de IAC te zetten met als doel in 2 lezingen te komen tot een ILO 'instrument' over dit onderwerp. De discussieronde in de 98e IAC is de zogenaamde eerste lezing. Dit moet leiden tot een concept aanbeveling van de IAC over de vraag wat er uiteindelijk in het instrument zal moeten komen te staan en daarnaast over de vraag welke vorm deze standaard zal moeten krijgen; een 'aanbeveling' of een 'verdrag'. De uitkomst van de eerste lezing kan dan tijdens de 99e IAC in 2010 verder worden besproken in de zogenaamde tweede lezing en uiteindelijk worden aangenomen.

Alle onderdelen die Nederland geadresseerd wilde zien zijn overeind gebleven. De belangrijkste punten zijn:

Het uitgangspunt blijft de totstandkoming van een aanbeveling in 2010.

Geen discriminatie op basis van (vermeende) hiv-status, noch op basis van het behoren bij een groep met (vermeende) kenmerken. Omdat hiv niet overdraagbaar is bij dagelijks lichamelijk contact is de aanwezigheid van iemand met hiv geen bedreiging voor de werkomgeving.

Een hiv-test mag geen onderdeel uitmaken van de selectieprocedure. Sollicitanten mogen niet gedwongen worden om een hiv-test te ondergaan.

Alle werknemers en sollicitanten hebben recht op geheimhouding.

Voorlichting en training moeten 'evidence-informed' zijn en toegankelijk voor mannen en vrouwen, gender- en ander specifieke doelgroepen sensitief en ongeacht seksuele geaardheid.

Als preventiemaatregelen zijn ook Harm Reduction Programs en Post Exposure Prophylaxen opgenomen.

Hiv/aids kan als werkgerelateerde aandoening of ongeluk worden erkend.

Beleidsontwikkeling en programma-uitvoering komen tot stand in overleg met werkgevers- en werknemersorganisaties alsmede met NGOs en organisaties die de belangen behartigen van mensen met hiv (conform GIPA-principe).

In de laatste paragraaf van de aanbeveling worden de lidstaten aangemoedigd om in de tweejaarlijkse rapportages aan UNAIDS (m.b.t. voortgang Universal Access) ook te rapporteren over de voortgang van 'HIV/aids and the world of work'

3.1.1 VOORGESTELDE CONCLUSIES HIV/AIDS OP DE WERKPLEK

3.2 GENDER EQUALITY IN HET HART VAN DECENT WORK

3.2 Gender equality in het hart van decent work

Tijdens de 98ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie (IAC) is in het Comité over Gender gelijkheid een algemene discussie gehouden over het rapport van het IAO-Bureau '*Gender Equality in the Heart of Decent Work*'. In het rapport '*Gender Equality in the Heart of Decent Work*' is een lange lijst met maatregelen die genomen kunnen worden om gender gelijkheid te bereiken. Hierbij is aangegeven dat het vooral van belang is gender equality een centraal onderdeel te laten zijn van nationaal beleid en te beschikken over goede sex-gesegregerde data.

De discussies over het rapport van het bureau verliepen in goede sfeer en waren constructief. Algemeen werd erkend dat het te lang heeft geduurd voordat gender weer werd geagendeerd voor een IAC. De crisis wordt door alle landen als een factor gezien die verschillende uitkomsten heeft op mannen en vrouwen. Opgeroepen wordt om voorbij de huidige crisis te kijken en maatregelen te nemen die duurzaam zijn.

De conclusies van het Comité hebben onder meer betrekking op de rollen voor de komende jaren voor de ILO, de overheden, werkgevers - en werknemersorganisaties zijn weergegeven.

Sociale dialoog en tripartisme zijn essentiële beleidsinstrumenten om meer gender gelijkheid op de werkvloer te bereiken. In de conclusies wordt niet opgeroepen tot nieuwe instrumenten, maar tot verbetering van bestaande instrumenten.

De werkgevers erkennen de voordelen van gender gelijkheid en het belang van arbeidsparticipatie van vrouwen. Zij merken op dat veel bereikt is, maar dat de positie van de vrouw blijvend versterkt dient te worden rekening houdend met de verschillende situaties in de verschillende landen. Door middel van flexibelere arbeidsrelaties, scholing, aandacht voor de balans tussen arbeid en zorg en het formaliseren van de informele sector kan volgens de werkgevers de positie van vrouwen verbeterd worden. Werkgevers zouden zelfstandig ondernemerschap van vrouwen moeten stimuleren en de leden van hun organisaties actief moeten informeren over onder andere discriminatie en fundamentele rechten en plichten op het werk.

De werknemers wijzen er op dat in de herstelplannen voor de economische crisis het van belang is dat gender gelijkheid steeds onder de aandacht blijft. Gender equality-budgettering blijft belangrijk en er moet rekening mee gehouden worden dat maatregelen voor mannen en vrouwen verschillend kunnen uitwerken. Er is nog altijd een gebrek aan wetgeving en handhaving, er is geen gelijke beloning, er is gebrek aan kinderopvang en onevenredig veel vrouwen werken in de informele sector. Eén van de aandachtspunten voor werknemers is de vertegenwoordiging van vrouwen binnen hun eigen gelederen.

De overheden hebben volgens werknemers en werkgevers een belangrijke rol in het bevorderen van gender gelijkheid. Van hen wordt onder meer gevraagd te zorgen voor non-discriminatie wetgeving en gender mainstreaming en zij zouden beleid voor gender gelijkheid moeten ontwikkelen. Ook moet er aandacht zijn voor de implementatie en handhaving van dit beleid. In samenwerking met sociale partners zouden overheden ook beleid moeten ontwikkelen met betrekking tot de combinatie arbeid en zorg. De werkgevers zien ook nog een belangrijke rol voor de overheid weggelegd om een gunstig klimaat kunnen creëren voor bedrijven, waarin ze gestimuleerd worden een bijdrage te leveren aan gender equality. Volgens werknemers moeten de overheden een belangrijke rol spelen in het formaliseren van de informele sector. Tot slot wordt een taak voor de overheden gezien bij het ontwikkelen van gender indicatoren, sekse gesegregerde gegevensverzameling en het monitoren.

Tot slot werd in gegaan op de rol van de IAO. Door de unieke structuur, het overzicht, internationale relaties, inhoudelijke expertise en jaarlijkse bijeenkomsten heeft de IAO veel mogelijkheden om overheden en sociale partners (technisch) te ondersteunen. Er was veel ruim aandacht voor de inbedding van gender in de activiteiten van de IAO. Daarnaast kan de IAO een belangrijke rol spelen op het gebied van onderzoek, statistieken en gegevensvoorziening aan de leden. Ook met betrekking tot werkgelegenheid en sociale zekerheid heeft de IAO een ondersteunende rol ten opzicht van de leden.

3.2.1 EU / IMEC VERKLARINGEN

3.2.2 RESOLUTIE *GENDER EQUALITY* IN HET HART VAN *DECENT WORK*

3.2.3 CONCLUSIES *GENDER EQUALITY* IN HET HART VAN *DECENT WORK*

3.3 COMITÉ OVER DE CRISIS (COMMITTEE OF THE WHOLE)

3.3 Comité over de crisis (committee of the Whole)

Hoofdt thema van de IAC is dit jaar de financiële crisis en de manier waarop de ILO kan bijdragen aan de beslechting ervan. De focus tijdens de bespreking ligt op een Global Jobs Pact (GJP). DG Somavia van de ILO heeft het GJP (samen met een global sociale beschermingsvloer) reeds vooraf geïntroduceerd.

Onderhandelingen

Na een aantal dagen van thematische dialogen met experts uit de sociale, economische en financiële wereld starten de onderhandelingen over het GJP. Werknemers hameren gedurende de besprekingen vooral op het belang van het handhaven van arbeidsstandaarden in crisistijd en het gevaar van een negatieve loonspiraal. Hierbij pleiten zij juist voor loonsverhoging als middel om de interne economische vraag op peil te houden. Voorts benadrukken zij het belang van een sterk ontwikkeld sociaal systeem dat als economische stabilisator moest dienen in tijd van crisis. De samenwerking tussen ILO en andere VN-organisaties wordt ook belangrijk geacht door de werknemers. Vooral de internationale financiële Instellingen (WB, IMF) zouden meer moeten samenwerken met de ILO om zo de sociale aspecten voldoende te incorporeren in hun herstelplannen voor landen met fiscale beperkingen voor een eigen stimuluspakket. Voor werkgevers is het Global Jobs Pact vooral een pact over het creëren van werkgelegenheid. Zij refereren dan ook regelmatig aan het GJP als "a Global Pact for Jobs". Bij de werkgevers ligt de nadruk in de onderhandelingen met name op ondersteuning van duurzame ondernemingen, het MKB, her- en bijscholing van werknemers (skills development) en ondersteuning van werkzoekenden bij het vinden van werk.

Een aantal westerse overheden zijn het eens met de sociale partners; een aantal ontwikkelingslanden zetten vooral in op extra financiering voor het GJP. In dit kader pleiten zij voor een Global Jobs Fund, waarvan reeds voor de IAC was gebleken dat hier geen steun voor bestond. Zij zoeken voornamelijk naar financiering voor het opbouwen van hun socialezekerheidsstelsels.

Uitkomst Global Jobs Pact

Het GJP (zie bijlage 3.3.1) is een ILO resolutie en stelt een aantal principes voor herstelplannen en ontwikkeling voor. Hierin wordt onder andere opgeroepen om werkgelegenheid centraal te stellen, protectionisme af te wijzen, fundamentele arbeidsstandaarden te handhaven en de lange termijnuitdagingen niet uit het oog te verliezen. Het plaatst de Decent Work Agenda (DWA) in het kader van de crisis en geeft aan welke beleidsopties ILO constituenten vrijblijvend kunnen hanteren in hun aanpak van de crisis.

Volgens Nederland is het GJP, hoewel het document niet veel nieuws brengt, een goede aanvulling op de reeds bestaande DWA door deze direct te verbinden met de crisis. De ILO is met het GJP een duidelijke rol toebedeeld in het monitoren van de crisis. Voorts gaat het GJP in op nauwere samenwerking tussen de ILO en andere VN-instanties, hetgeen geen slechte zaak is in het kader van multilaterale coherentie (met de problemen rondom de arbeidsnormen-indicator uit het WB doing business report nog vers in het geheugen). De sociale aspecten van globalisering zullen hierdoor internationaal bovendien waarschijnlijk hoger op de agenda komen.

Nadeel van het GJP is dat het document te veel op twee gedachten hinkt. Het houdt het midden tussen een operationeel beleidsdocument en een politieke verklaring. Dit doet af aan de kracht van de politieke boodschap en is onvoldoende specifiek om duidelijk aan te geven hoe de ILO met name ontwikkelingslanden in de aanpak van de crisis kan ondersteunen. Daarnaast roept met name op tot meer stimuleringsmaatregelen, maar

laat structurele hervormingen op de lange termijn alsook de houdbaarheid van overheidsfinanciën onderbelicht.

Global Job Summit

Op 15 en 16 juni werd tijdens de IAC de Global Job Summit gehouden. Sprekers waren onder meer Lula en Sarkozy. Zij spraken tijdens eerste dag van de Global Job Summit over de sociale gevolgen van de crisis. Beide gaven stevige kritiek op de financiële instellingen. Beide pleitten voor anticyclisch beleid. Lula verdedigde de Braziliaanse ethanolproductie en refereerde aan het belang van adequate belastingheffing. Sarkozy riep op tot multilaterale coherentie. Met name handel kon niet langer stelselmatig boven andere belangen worden gesteld. Hij zag hierin een grotere rol voor de Specialized Agencies. Zowel Lula als Sarkozy riep op de ILO uit te nodigen voor de volgende top van de G20.

De speeches van Lula en Sarkozy werden enthousiast ontvangen. De oproep van Sarkozy voor een nieuwe governance met meer multilaterale coherentie werd warm onthaald door de ILO-constituenten.

3.3.1 GLOBAL JOBS PACT

